

Nr 18.

Av herr **Ohlin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.

I proposition nr 3 till urtima riksdagen har Kungl. Maj:t föreslagit införande av en allmän omsättningsskatt på fem procent. Hur starka skälen än äro mot en skatt av denna art, ha hänsyn till statens finanser och önskvärdheten av en konsumtionsbegränsning ansetts motivera en dylik åtgärd. En av de olägenheter som vidlåda omsättningsskatten är att den skulle hårt drabba ej minst de barnrika familjerna och de allra fattigaste befolkningsskikten överhuvud. Så till vida utgör en omsättningsskatt en åtgärd, som verkar i rakt motsatt riktning mot den befolkningspolitik och den sociala omvårdnad, som statsmakterna under senare år accepterat och utvidgat.

Den frågan tränger sig därför fram, om icke en alltför hård belastning av de barnrika och de fattiga familjerna skulle kunna undvikas genom att på ett eller annat sätt komensation lämnas för den fördyring, som omsättningsskatten åstadkommer för dessa familjers konsumtion, på det att ur hälsosynpunkt ogynnsamma verkningar av skatten måtte kunna undgås. En dylik tankegång är icke främmande för svensk närings- och socialpolitik. Jag erinrar om att den fördyring av matfettkonsumtionen, som successivt genomförts, ansetts böra för de mindre bemedlades — och bland dem särskilt de barnrikas — del kompenseras genom smör rabatter, som numera utgå även vid inköp av margarin. Omkring en tredjedel av landets befolkning torde för närvarande komma i åtnjutande av fördelen med dylika rabattkort. För mångas vidkommande är emellertid rätten till inköp med rabatt begränsad till hälften av den normala kvantiteten, varför mindre än tredjedelen av den årliga konsumtionen av matfett försäljes till nedsatt pris.

När nu omsättningsskatten lägger en extra börda på denna folkgrupp, som samhället av näringsfysiologiska, befolkningspolitiska och allmänt sociala skäl har anledning att skydda — den tryckes ju hårt redan av krisen som sådan och den därmed följande levnadskostnadshöjningen — så erbjuder sig närmast möjligheten att gå vidare på den redan inslagna vägen och bereda komensation genom förbilligande av matfettet. För närvarande försäljes margarin mot rabattkupong till ett pris av kronor 2:10 och smör till ett pris av cirka kronor 2:70. Om rabatten höjdes från kronor 1:30 till kronor 2:00 skulle margarinpriset bliva kronor 1:40, vilket motsvarar kostnaden för margarin utan accis. Det framstår som en helt naturlig sak att samhället icke fördyrar ifrågavarande folkgruppers margarinkonsumtion genom accis, när detta utan större svårighet kan undvikas. Som hittills torde rabattkorten få användas även vid inköp av smör. En dylik höjning av rabatten skulle medföra en inkomstminskning för jordbruksregleringen med

20—24 milj. kr. per år. Till täckning härför kan eventuellt en del av den summa på 180—200 milj. kr. disponeras, som den föreslagna omsättnings-skatten väntas inbringa. På så sätt finge ovan berörda folkgrupper tillbaka en del av vad de erlägga som dylik skatt. Anses detta icke lämpligt, finnas andra nära liggande utvägar att beträda. Priset å smör kan höjas med 25 öre per kg, vilket skulle inbringa ett par tiotal milj. kronor. Smörpriset mot rabatt bleve då — så länge det ej av annan anledning ändras — kronor 2: 25 och på margarin mot rabatt kronor 1: 40. Till dessa priser skulle — om rabattkvantiteterna bibehållas vid nuvarande storlek — omkring en tredjedel av matfettet försäljas, medan resten finge betalas med respektive kronor 4: 25 och 3: 40. För rabattberättigade skulle ovannämnda priser innebära en besparing med 0: 70 kronor per kg margarin och 0: 45 kronor per kg smör i jämförelse med nuvarande priser. En familj med fyra rabattberättigade medlemmar skulle äga att inköpa cirka 83 kg matfett till det lägre priset, vilket skulle innebära en besparing på cirka 58 respektive 37 kronor, allteftersom margarin eller smör inköpes. För en familj med två barn bleve besparingen hälften så stor. I de fall då barnen blott få ett halvt rabattkort sjunker besparingen för fyrabarnsfamiljen till 29 — 18: 50 kronor och för tvåbarnsfamiljen till 14: 50 — 9: 25 kronor. Skulle rabattkvantiteterna av hänsyn till den sjunkande tillgången på matfett minskas, så reduceras i samma mån denna besparing.

Den fördyring som omsättningsskatten medför torde för många familjer med en *taxerad* inkomst på 1,000—2,000 kronor bliva större än dessa siffror angiva. En utväg att därför utöka compensationen vore att tilldela matfetterabattberättigade familjer med minst två minderåriga barn *mjölkkrabattkort*, som berättiga till inköp av $\frac{1}{2}$ liter mjölk per barn och dag till ett i viss mån nedsatt pris. Den härmed följande besparingen skulle uppgå till cirka 18 kronor per barn och år, om rabatten gjordes så stor som 10 öre per liter. Ifall ungefär $\frac{3}{4}$ milj. barn bleve berättigade till dylika kort, skulle den årliga kostnaden uppgå till cirka 13.5 milj. kronor. Den jordbrukande befolkningen, som ej plägar köpa mjölk, kunde erhålla rätt att använda mjölkkrabattkupongerna såsom kontant likvid vid inköp av smör eller margarin.

Det ovan anförda är avsett att visa att möjligheter icke saknas att bereda barnrika och mindre bemedlade familjer compensation för den fördyring som omsättningsskatten medför och att eventuellt dessutom kompensera särskilt de barnrika familjerna även för en del av den levnadskostnadsförhöjning, som krisen medfört. Enligt min mening är det av största vikt att åtgärder av denna art vidtagas ungefär samtidigt med att omsättningsskatten eventuellt införes.

Med hänvisning till ovanstående får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte, i samband med anmälan av sitt beslut rörande Kungl. Maj:ts förslag om allmän omsättningsskatt, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utred-

ning rörande lämpligaste sättet att genom förbilligande av matfett, mjölk eller andra nödvändighetsvaror bereda de mindre bemedlade — och bland dem särskilt de barnrika — familjerna kompensation för den förhöjning av deras levnadskostnader som en allmän omsättningsskatt kan väntas medföra.

Stockholm den 30 oktober 1940.

Bertil Ohlin.
